

zijn als wij hier een wet aannemen waarvan de regering en de deskundigen aangeven dat die het uiteindelijk nooit haalt als die bij het Hof van Justitie terechtkomt. Maar ja, moeten wij hier dan een wet gaan afwijzen en daarmee het werk van de Tweede Kamer overrulen en een richtlijn opgelegd krijgen waar niemand gelukkig mee is?

Om de zaak nog extra te bemoeilijken heeft de regering ons laten weten dat elke extra aarzeling onzerzijds meteen knaken gaat kosten. Nederland krijgt al een boete omdat er geen implementatie plaatsvindt. Als we vandaag deze wet heel braaf aannemen, krijgen we toch een boete omdat we te laat zijn. En, zo waarschuwt de regering ons, ook als deze wet wordt aangenomen, dan is deze zo slecht dat die uiteindelijk als onjuist beoordeeld zal worden. Dat betekent dus drie keer betalen voor dit opstandige gedrag van de Nederlandse volksvertegenwoordiging. Dat is de manier waarop Brussel tegenwoordig zijn zin doordrijft.

Ik meen dat het van belang is om te memoreren dat het hierbij niet alleen gaat om Hollandse dwarsheid, als zou Nederland niet willen terwijl de rest van Europa staat te springen om implementatie van de richtlijn. Uit de antwoorden van de regering blijkt dat eigenlijk de overgrote meerderheid van de parlementen van de oude vijftien nog niet bezig is met implementatie van de richtlijn. Ik noem Duitsland, België, Italië, Oostenrijk, Zweden, Frankrijk, Luxemburg en Nederland. Het is buitengewoon merkwaardig dat die meerderheid via een hoge boete gedwongen wordt, iets te doen wat zij niet wil. Hoe groot is totale schade als wij vandaag niet braaf "ja" zeggen? Hoeveel denkt Brussel bij alle dwarsliggers op te halen? Hoeveel geld zijn wij sowieso al kwijt, alleen maar omdat wij het in ons hoofd hebben gehaald om er een eigen mening op na te houden? Ik heb de indruk dat deze bedragen niet in duizenden of honderdduizenden euro's zijn uit te drukken. Het gaat vermoedelijk om bedragen waarmee wij op andere beleids-terreinen erg gelukkig zouden zijn. Ik verwijs hierbij naar de motie-Meulenbelt.

Het is pijnlijk om te constateren dat het kabinet meer op lijkt te hebben met Brussel dan met beide Kamers. Als het aan de regering had

gelegen, waren de door de Tweede Kamer voorgestelde amendementen niet in de wet opgenomen. Ik doel dan met name op de amendementen op de stukken nrs. 11, 14 en 23. Over het amendement op stuk nr. 38 valt nog te praten. Als wij de zaak maar lang genoeg rekken, lukt het wel.

De regering neemt mij te veel een houding aan van "schiet nu maar op, want het wordt al duur genoeg". Ik zie liever dat zij zich wat fideler opstelt ten opzichte van de volksvertegenwoordiging nu het om dit soort elementaire zaken gaat.

Als wij deze wet vandaag aanvaarden, is alles onduidelijk. Ik heb al gezegd dat dit in elk geval voor mij geldt en ik daag iedereen hier aanwezig uit om mij eens uit te leggen hoe het dan precies zit. Volgens mij horen wij in dat geval later van de Commissie en van het Hof van Justitie wat wij nu eigenlijk besloten hebben. Het is buitengewoon vervelend dat wij wetten aannemen waarvan wij niet weten waar zij toe leiden. Het is raar dat wij moeten wachten tot het Hof zich uitspreekt over iets wat wij besloten hebben.

Deze gang van zaken geeft aan dat het niet goed gaat met de EU en de positie van de afzonderlijke lidstaten. Als wij dit soort problemen niet op kunnen lossen, zit er iets niet goed. De mooie begrippen "subsidiariteit" en "proportionaliteit" blijven een beetje in de lucht hangen.

Wat betekent dit eigenlijk voor de nieuwe lidstaten? Behoort dit tot het acquis communautaire? Hebben de nieuwe lidstaten deze wet geaccepteerd of niet? Ik heb de stellige overtuiging dat geen Pool, Let of Cyprioot weet dat zijn land bij de toetreding tot de EU verplicht is tot het implementeren van dit soort ingewikkelde regelgeving. Collega Van den Berg heeft terecht opgemerkt dat deze wet min of meer betrekking heeft op de ordening van de soort.

Mijn fractie heeft haar stem nog niet bepaald. Wij wachten het antwoord en de reacties in tweede termijn af. Het bevalt ons niet erg, te moeten kiezen tussen kogel of strop.

De beraadslaging wordt geschorst.

De **voorzitter**: De regering zal antwoorden na afhandeling van wetsvoorstel 28688.

De vergadering wordt enkele minuten geschorst.

De **voorzitter**: Ik deel aan de Kamer mede dat op 26 mei respectievelijk 1 juni jongstleden de geannoteerde agenda respectievelijk de aanvullende geannoteerde agenda met bijlagen is ontvangen van de JBZ-Raad van 8 juni 2004. Bij 7 agendapunten wordt instemming gevraagd van de Kamer.

De bijzondere commissie voor de JBZ-Raad heeft zich heden beraden over deze ontwerprijtlijnen en adviseert de Kamer in te stemmen met de ontwerpbesluiten geagendeerd onder de nrs. 2d en 2f. Instemming wordt onthouden bij de volgende agendapunten:

- B3, wegens de motie-Jurgens en het ontbreken van een ontwerp tekst betreffende het certificaat;
- B4, GC2, GC3 en GC4, wegens het aanbieden van Engelstalige ontwerp teksten. Voorts wenst de commissie de definitieve teksten af te wachten.

Ik stel voor, dit advies te volgen.

Daartoe wordt besloten.

Aan de orde is de behandeling van:
- **het wetsvoorstel Wijziging van de Reconstructiewet concentratiegebieden (opdragen van de rechtsbescherming bij de lijst der geldelijke regelingen aan de burgerlijke rechter) (28688).**

De **voorzitter**: Ik heet minister Veerman van harte welkom.

De beraadslaging wordt geopend.

□

De heer **Rabbinge** (PvdA): Mevrouw de voorzitter. Ik heb het voorrecht om hier het woord te mogen voeren namens de fracties van CDA, VVD, D66, GroenLinks, SP, ChristenUnie, SGP en PvdA.

Er bestaat al enige tijd een ogenschijnlijk verschil van opvatting tussen de minister en de Kamer over een onderdeel van het wetsvoorstel. Het gaat over de vraag waar de bezwaarde voor zijn rechtsbescherming terecht kan als hij of zij het niet eens is met de beleidsvoornemens die worden vastgelegd in de uitvoeringsmaatregelen van de Reconstructiewet. Wij zijn het er

Rabbinge

allemaal over eens dat deze wet zo snel mogelijk moet worden geïmplementeerd en geïntegreerd in de wet inzake de inrichting van het buitengebied, de WILG. Voor het onderdeel over de rechtsbescherming is in de Reconstructiewet een aantal aanpassingen nodig die nog onvoldoende zijn uitgewerkt.

Bij de aanvaarding van de Reconstructiewet is kamerbreed een motie aangenomen waarin werd gesteld dat de rechtsbescherming zo moet worden geregeld dat als het over het reconstructieplan, het voornemen en de titel van de reconstructie gaat, dit een bestuurlijke aangelegenheid is. Argumenten op het gebied van de ruimtelijke ordening, het milieu en het landschap worden meegewogen voordat uiteindelijk wordt besloten tot reconstructie. Daarover wordt een bestuurlijk besluit genomen. De bezwaarde moet dan naar de bestuursrechter.

Bij de implementatie van de Reconstructiewet worden twee fasen onderscheiden. De eerste fase is het uitwerken van het reconstructieplan in de vorm van een ruilplan. In de memorie van antwoord wordt al uitgebreid ingegaan op de zaken die daarbij aan de orde zijn. In feite gaat het om het onderscheid tussen de bestuursrechtelijke toets, het titelbesluit tot onteigening enerzijds en de door de civiele rechter uit te spreken onteigening en de door hem vast te stellen onteigeningsvergoeding anderzijds.

Nadat de bestuurlijke beslissing over de reconstructie is genomen, is het ruilplan aan de orde. In dat kader is een aantal afwegingen aan de orde. De toewijzing van de eigendom, erfdiensbaarheden, opstalrechten, hypotheekrechten en dergelijke worden daarin geregeld. Daartegen moet in onze ogen bezwaar kunnen worden aangetekend bij de civiele rechter en niet bij de bestuursrechter, want hier is sprake van een verandering van eigendom, van erfdiensbaarheden en van opstalrechten. Daarmee is een materiële vergoeding gemoeid, een verandering van die rechten. Zij moeten dan ook beschermd worden via de burgerlijke rechter.

In de laatste fase, als het gaat over de toekenning van vergoedingen, is het nog steeds de burgerlijke rechter. De bewindspersoon heeft gezegd dat hij tegemoet wil komen aan de wensen van de Kamer wat betreft de

laatste fase, maar niet bij de tussenfase van het ruilplan. Ik denk dat alle fracties die in deze Kamer aanwezig zijn, de knip anders willen leggen: na de vaststelling van het reconstructieplan, voor de vaststelling van het ruilplan, en dus niet na de vaststelling van het ruilplan en pas op het moment dat de vergoedingen aan de orde zijn.

Ik denk dat het verstandig is dat wij de opvatting van de minister hierover vernemen, vooral omdat het uiterst belangrijk is om de rechtsbescherming van burgers goed te regelen, op de plek waar verstand van zaken is. Op die manier zijn deze belangen het best verzekerd. Wij wachten met belangstelling de antwoorden van de minister af.

□

Minister Veerman: Mevrouw de voorzitter. Het is goed dat wij nu over dit wetsvoorstel spreken, want duidelijkheid is gewenst. De reconstructie gaat door. De plannen komen nu in de uitvoeringsfase. Het reconstructieplan Limburg is goedgekeurd. Wij moeten dus het wetsvoorstel afhandelen, ook om het laatste stukje van de Reconstructiewet, namelijk de herverkavelingstitel, in werking te kunnen laten treden.

Met dit wetsvoorstel is de toezegging van de toenmalige minister van LNV aan de Eerste Kamer gestand gedaan. De rechtsbescherming bij de lijst van de geldelijke regelingen is bij de burgerlijke rechter neergelegd. De heer Rabbinge wees hier al op. De Kamer zou nog een stap verder willen gaan. Dat was aanleiding voor de motie Rabbinge. Vorig jaar zijn er nog brieven tussen Kamer en kabinet heen en weer gegaan over het al dan niet opdragen van de rechtsbescherming bij het ruilplan aan de burgerlijke rechter. De argumenten hoef ik nu niet te herhalen. Uit de bijdrage van de Kamer aan het debat is wel helder dat zij bij haar standpunt blijft. Zij heeft daar natuurlijk goede redenen toe. Ik vertrouw erop dat wij er vandaag uit kunnen komen. Ik zal proberen duidelijk te maken hoe dat kan. Het is van grote betekenis voor de voortgang om spoedig duidelijkheid te hebben.

Het gewicht van de Kamer en de eendracht die hier bestaat in aanmerking nemende, heb ik overleg gehad met Justitie. Met de vorige

kabinetten zijn wij van oordeel dat er een parallel moet blijven bestaan tussen de regeling van herverkaveling en van onteigening. In de voorgenomen structuur van een nieuwe onteigeningswet zal het besluit tot onteigenen als zodanig, het zogenaamde titelbesluit, bestuursrechtelijk van aard zijn. Het gaat dan om het oordeel dat een bepaald perceel voor verwezenlijking van een bepaald beleidsdoel onteigend moet worden. De civielrechtelijke afwikkeling is vervolgens aan de burgerlijke rechter. Hij spreekt de onteigening uit en bepaalt de schadeloosstelling.

Met die structuur doorredenerend kun je zeggen dat het besluit om herverkaveling toe te passen al is vervat in het reconstructieplan. Voordat er überhaupt een herverkaveling kan starten, moeten in het reconstructieplan de te herverkavelen gebieden worden aangewezen. Het reconstructieplan is dan als het ware het titelbesluit. Dat daartegen bestuursrechtelijke rechtsbescherming wordt geboden, staat niet ter discussie. Het ruilplan waarin de nieuwe verdeling van de eigendoms- en andere rechten wordt geregeld, en de financiële afwikkeling in de lijst van de geldelijke regelingen kunnen vervolgens op één lijn worden gesteld met de daadwerkelijke onteigening en de bepaling van de schadeloosstelling.

Als wij elkaar daarop kunnen vinden, ben ik bereid om te bevorderen dat er een novelle komt, waarin aan het voorliggende wetsvoorstel wordt toegevoegd dat ook de rechtsbescherming tegen het ruilplan wordt toegevoegd aan de burgerlijke rechter. Dat kan op dezelfde wijze als het opnemen van de lijst van de geldelijke regelingen in het wetsvoorstel. Ik zal proberen om een voorstel hiervoor nog voor het zomerreces in de ministerraad te brengen.

□

De heer **Rabbinge** (PvdA): Mevrouw de voorzitter. De Kamer is zeer erkentelijk voor het antwoord van de minister. De analogie met de Onteigeningswet gaat maar ten dele op, omdat deze geen ruilplan bevat en de Reconstructiewet wel. Om die reden dient de knip elders te liggen. De minister heeft dat ook zo opgevat. Ik ben hem zeer erkentelijk voor het feit dat hij bereid is, de novelle uit te

Rabbinge

werken. Ik hoop inderdaad dat het zo snel mogelijk gedaan kan worden, zodat de reconstructie die alom gewenst is zo snel mogelijk kan doorgaan.

De **voorzitter**: Ik constateer dat de minister geen behoefte heeft aan een tweede termijn en dat hij nog voor het zomerreces het voorstel voor een novelle bij de ministerraad zal indienen. De behandeling van dit wetsvoorstel wordt derhalve geschorst.

De beraadslaging wordt geschorst.

De vergadering wordt van 15.22 uur tot 15.45 uur geschorst.

Aan de orde is de voortzetting van de behandeling van:

- het wetsvoorstel Wijziging van de Rijksoctrooiwet, de Rijksoctrooiwet 1995 en de Zaaizaad- en Plantgoedwet ten behoeve van de rechtsbescherming van biotechnologische uitvindingen (26568, R1638).

De beraadslaging wordt hervat.

□

Staatssecretaris **Van Gennip**: Voorzitter. Allereerst dank ik de woordvoerders voor hun inbreng. Het is erg goed dat wij hier een discussie voeren waarbij met name de maatschappelijke, morele en ethische aspecten naar voren komen. Het moet inderdaad niet alleen een discussie zijn over wetsteksten en economische impact. Ook die zijn overigens uitermate belangrijk. Het is reeds lang geleden dat er voor het eerst over werd gesproken in Europa. Het is een maatschappelijk onderwerp dat voor veel discussie heeft gezorgd. Ik zal overigens de Commissie vragen om beter toe te lichten wat de bedoelingen en de doelstellingen zijn. Helderheid en duidelijkheid daarover haalt vaak veel maatschappelijke discussie weg.

Nu is de Eerste Kamer aan zet bij de behandeling van het wetsvoorstel over de implementatie van de Europese octrooi Richtlijn voor de rechtsbescherming van biotechnologische uitvindingen. Het woord uitvinding is hierbij van groot belang. Richtlijn en wetsvoorstel kennen een lange en bewogen geschiedenis die tien jaar geleden is

begonnen in Europees verband. Sinds 1999 reeds is er nationale aandacht voor de omzetting van de richtlijn in wetgeving. Kern van de richtlijn is het wegnemen van belemmeringen voor de interne markt, het bevorderen van R&D-investeringen in de biotechnologie en het wegnemen van verschillen tussen lidstaten bij intellectuele eigendomsbescherming van biotechnologische uitvindingen. Op die manier willen wij investeringen op het gebied van de veelbelovende life sciences bevorderen. Octrooi-recht is ook van groot belang voor startende ondernemingen, vanwege het aantrekken van risicokapitaal, en is daarnaast belangrijk voor volwassen ondernemingen bij een goede octrooiportefeuille. Dankzij octrooibescherming krijgen bedrijven de kans om hun vaak kostbare en langdurige investeringen terug te verdienen.

Een voortvarende afwikkeling van het wetsvoorstel zou leiden tot het wegwerken van een flinke implementatieachterstand, waarvoor de Europese Commissie ons inmiddels op de vingers heeft getikt. Zoals de Kamer weet loopt er sinds 19 september vorig jaar een rechtszaak bij het Hof van Justitie omdat Nederland te laat is met implementatie van de octrooi Richtlijn. Een verdere vlotte afwikkeling van het zo lang slepende wetsvoorstel is dan ook een belangrijk signaal voor Europa, met het aankomend voorzitterschap in het achterhoofd, en voor investeerders die steeds kritischer kijken naar het Nederlandse wetgevingsklimaat op het gebied van biotechnologie. Ik kom hier aan het einde van mijn betoog op terug.

De maatschappelijke onrust en commotie op nationaal en internationaal vlak kent enkele oorzaken. Er is zowel nationaal als internationaal veel aandacht voor biotechnologische uitvindingen. Dat blijkt uit de veelvuldige discussies op het gebied van de genetica van de mens, van genetisch gemodificeerd voedsel, gevolgen voor het milieu, gevolgen voor gezondheid en veiligheid van de mens en de betekenis van de moderne biotechnologie en genetica voor de positie van ontwikkelingslanden. Inderdaad is een deel van het octrooirecht ontwikkeld op een moment dat wij nog nauwelijks weet hadden van wat de biotechnologische ontwikkelingen op dit moment zouden zijn. Een van de woordvoer-

ders zei dat het toen nog in de kinderschoenen stond. Voordat een kind in kinderschoenen staat, gaat er echter nog een hele periode voorbij. Het is dus erg lang geleden dat wij daarover spraken.

De oorzaken voor de maatschappelijke discussie zijn drievoudig. Het gaat om bezorgdheid voor risico's met het oog op leven, veiligheid en gezondheid van mens, dier en milieu. Het gaat ook om morele bedenkingen bij steeds nieuwe mogelijkheden. Mag alles wat ook kan? Ook gaat het om misverstanden over de concrete betekenis en de beperkte mogelijkheden van het intellectuele eigendomsrecht.

Aan elke nieuwe technologie kleven risico's en die proberen wij tot een minimum terug te brengen door passende en zo nodig strenge regelgeving. De heer Dees zei terecht dat wij op dit moment al strenge regelgeving hebben, met name op het gebied van biotechnologie. Wij hebben daarover het nodige opgemerkt in het onlangs gelanceerde actieplan life sciences. Het streven moet zijn om met adequate regelgeving stimulansen te bieden voor life sciences zonder afbreuk te doen aan de te hanteren zorgvuldigheidsnormen, met name wat betreft ethiek, gezondheid, veiligheid van mens en dier en risico's voor het milieu.

Mijns inziens zijn er terecht zorgen over de toepassing van allerlei nieuwe mogelijkheden die in het verschiep liggen. Niet alles wat technisch mogelijk is, is ook ethisch toelaatbaar. Niet voor niets staat ook in artikel 6 van de richtlijn dat uitvindingen waarvan de commerciële toepassing strijdig zou zijn met de openbare orde of de goede zeden van octrooieerbaarheid moeten worden uitgesloten. Dat geldt met name voor werkwijzen voor het kloneren van mensen, werkwijzen voor wijziging van de menselijke kiembaan en het gebruik van menselijke embryo's voor industriële of commerciële doeleinden. Bij de bespreking van het amendement op stuk nr. 11 kom ik terug op de opmerkingen van de heer Van de Beeten over openbare orde en goede zeden.

Zonder de zorgvuldigheid en de morele uitgangspunten te veronachtzamen, moeten wij wel oog blijven houden voor de positieve kanten van de life sciences die van groot belang zijn. Ik wil u drie voorbeelden geven,